

Correctievoorschrift VWO

2010

tijdvak 2

economie

tevens oud programma

economie 1,2

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl).

Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 59 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een groot deel van de Chinese uitvoer bestaat uit laaggeschoold intensief geproduceerde goederen, terwijl dat voor Nederland een klein deel is.
- Een groot deel van de Nederlandse uitvoer bestaat uit goederen uit de primaire sector, terwijl dat voor China een klein deel is.
- Bij technologisch intensief geproduceerde goederen is in Nederland sprake van een hoge mate van uitvoer waarbij geen sprake is van concurrentie tussen Nederlandse en Chinese bedrijven.

2 maximumscore 2

Een antwoord waaruit blijkt dat Nederland producten waarvoor vooral laaggeschoolde arbeid ingezet wordt (deels) uit China invoert. Daardoor is dus minder binnenlandse productie nodig en gaan in Nederland arbeidsplaatsen verloren voor laaggeschoolden.

Indien in het antwoord ‘binnenlands’ niet is verwoord

0

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De toename van de valutareserves kan erop wijzen dat de monetaire autoriteiten probeerden de koersstijging van de Chinese munt af te remmen met steunverkopen van hun eigen valuta (ze hebben de eigen munt verkocht tegen dollars).

4 maximumscore 2

ja

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Het groeiende overschot op de lopende rekening wijst op groeiende export (bij een gelijkblijvende of afnemende import) wat er voor zorgt dat de economische groei wordt gehandhaafd.

Opgave 2

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Door het beperken of afschaffen van de hypotheekrenteaf trek wordt het financieren van de aanschaf van een woning duurder waardoor de vraag naar koopwoningen afneemt. Hierdoor daalt de prijs van koopwoningen waardoor nieuwbouw minder winstgevend is zodat sommige bouwbedrijven afzien van het realiseren van hun bouwplannen.

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Bij een bruto-inkomen van € 40.000 → $ovb = 18 \times € 600 = € 10.800 \rightarrow$

$$\frac{10.800}{180.000} \times 100\% = 6\%$$

7 maximumscore 2

ja

Voorbeelden van een juiste berekening zijn:

- Zonder fiscale behandeling eigen woning is de verhouding

$$\frac{105.985}{27.848} = 3,8 (: 1).$$

Met fiscale behandeling eigen woning is de verhouding

$$\frac{125.609}{30.867} = 4,1 (: 1).$$

- Bij een bruto-inkomen van € 40.000 stijgt het netto-inkomen met

$$\frac{30.867 - 27.848}{27.848} \times 100\% = 10,8\%.$$

Bij een bruto-inkomen van € 200.000 stijgt het netto-inkomen met

$$\frac{125.609 - 105.985}{105.985} \times 100\% = 18,5\%.$$

8 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat meneer Kreukers met een hypotheek van € 1.000.000 op grond van maatregel A slechts de rente over € 400.000 (minder dan de helft van de totale lening) mag aftrekken van de belasting, terwijl bij maatregel B de volledige rente over € 1.000.000 aftrekbaar blijft, zij het niet tegen maximaal 52% maar tegen maximaal 42%.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

nadeel afschaffing hypotheekrenteaftrek	€ 11.767
voordelen:	
maatregel I: heffingskorting EWT $0,0156 \times € 400.000$	€ 6.240
maatregel II: $0,5 \times € 1.500$	€ 750
maatregel III:	<u>€ 4.777 +</u>
totaal voordelen	€ 11.767

Opgave 3

10 maximumscore 8

Te beoordelen onderdeel:

- a Het nadeel dat Britse importeurs ondervinden is juist uitgewerkt. Te denken valt aan het feit dat de uit het eurogebied geïmporteerde goederen na de koersdaling van het pond in ponden omgerekend duurder zijn geworden. Dit vermindert de afzet op de binnenlandse markt.
- b De inzet van de rente als beleidsinstrument en de gegeven voorwaarde waaraan moeilijker kan worden voldaan zijn juist uitgewerkt. Te denken valt aan het feit dat een daling van de rente er toe leidt dat gezinnen / bedrijven goedkoper kunnen lenen.

Ten aanzien van de voorwaarde valt te denken aan het feit dat internationale beleggers door deze rentedaling echter minder in ponden zullen willen beleggen. Dit leidt tot een daling van de vraag naar ponden, zodat de wisselkoers van het pond verder daalt. Dit bemoeilijkt het handhaven van het pond binnen de gegeven bandbreedte.

- c Het positieve effect van de gekozen maatregelen op het consumentenvertrouwen of op het producentenvertrouwen in de Britse economie is correct uitgewerkt, evenals het nadelige effect daarvan op een van de gegeven voorwaarden.

maatregel 1

Te denken valt aan het feit dat door een verlaging van de btw het prijspeil van de consumptie daalt, zodat de koopkracht stijgt en het consumentenvertrouwen verbetert.

Ten aanzien van de voorwaarde valt te denken aan het feit dat de afname van de btw-ontvangsten niet (in voldoende mate) gecompenseerd zal worden door een stijging van het bbp. Hierdoor zal het financieringstekort stijgen. Daar dit tekort nu al 3% van het bbp bedraagt, bemoeilijkt dit het voldoen aan de voorwaarde van een maximaal financieringstekort van 3% van het bbp.

maatregel 2

Te denken valt aan het feit dat investeringen in het wegennet de productiestructuur verbeteren waardoor de productiekosten dalen / de kwaliteit van het transport verbetert. Dit leidt tot een verbetering van het producentenvertrouwen.

Ten aanzien van de voorwaarde valt te denken aan het feit dat hierdoor echter de overheidsbestedingen zullen stijgen hetgeen niet (in voldoende mate) gecompenseerd wordt door een stijging van het bbp. Hierdoor zal het financieringstekort stijgen. Daar dit tekort nu al 3% van het bbp bedraagt, bemoeilijkt dit het voldoen aan de voorwaarde van een maximaal financieringstekort van 3% van het bbp.

maatregel 3

Te denken valt aan het feit dat een verhoging van deze uitkeringen de koopkracht van ontvangers er van verhoogt, waardoor het consumentenvertrouwen verbetert.

Ten aanzien van de voorwaarde valt te denken aan het feit dat de hogere uitkeringen zullen leiden tot een hogere lastendruk waardoor de loonkosten bij bedrijven kunnen stijgen. Hierdoor kan de kostprijs en het exportprijsspeil stijgen. Dit leidt tot een daling van de export en een daling van de vraag naar ponden, zodat de wisselkoers van het pond verder daalt. Dit bemoeilijkt het handhaven van het pond binnen de gegeven bandbreedte.

maatregel 4

Te denken valt aan het feit dat daardoor de kwaliteit van het beroepsonderwijs / de aansluiting van het beroepsonderwijs op het bedrijfsleven verbetert. Dit leidt tot een daling van de productiekosten per eenheid product / verbetering van de kwaliteit van producten. Hierdoor verbetert het producentenvertrouwen.

Ten aanzien van de voorwaarde valt te denken aan het feit dat hierdoor echter de overheidsbestedingen zullen stijgen hetgeen niet (in voldoende mate) gecompenseerd wordt door een stijging van het bbp. Hierdoor zal het financieringstekort stijgen. Daar dit tekort nu al 3% van het bbp bedraagt, bemoeilijkt dit het voldoen aan de voorwaarde van een maximaal financieringstekort van 3% van het bbp.

Opmerking

Noteer voor de onderdelen a, b, c1, c2, c3, c4: 0, 1 of 2 punten.

0 → (vrijwel) geheel fout

1 → bij twijfel

2 → (vrijwel) geheel goed

Indien er geen sprake is van consistentie in het advies of het gebruikte aantal woorden teveel afwijkt

-1

Opgave 4

11 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat hoe minder brandstof een auto verbruikt, hoe lager de CO₂-uitstoot is en hoe lager het (marginale) tarief van de bpm is.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de ontwikkeling tussen 2010 en 2013 laat zien dat het vaste deel van de bpm geleidelijk verdwijnt en vervangen wordt door een variabel deel dat progressief stijgt op basis van de CO₂-uitstoot en dus van het brandstofverbruik.

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de belasting (deels) verschuift van bezit naar gebruik van de auto.

13 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat een deel van de negatieve externe effecten nu wordt geïnternaliseerd.

14 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

basis $0,19 \times 32.000 - 824 = € 5.256$

eerste schijf $(180 - 110) \times 52 = € 3.640$

tweede schijf $(210 - 181) \times 173 = € 5.017$

totale heffing bpm € 13.913 (een hoger bedrag dan in 2010)

Opgave 5

15 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om de vergelijking $SP = PU$.

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$Y = 0,75(Y - 0,27Y) + 20 + 44 + 90 \rightarrow Y = 0,5475Y + 154 \rightarrow Y = 340,33$$

$$C = 0,5475 \times 340,33 + 20 = 206,33 \text{ (mld euro's) (lager dan 216)}$$

17 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat het vervallen van de collectieve regeling voor prepensioen er toe zal leiden dat een deel van de werknemers vanwege de financiering van de individuele pensioenregeling een groter deel van het (extra) inkomen zal sparen.

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat door de afschaffing van de prepensioenregeling minder werknemers zullen stoppen vóór hun 65e hetgeen betekent dat het arbeidsaanbod minder sterk afneemt (en de verkrapping van de arbeidsmarkt beperkt blijft).

Opgave 6

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Bij een recessie zullen bedrijven, door tegenvallende inkomsten, bezuinigen op hun investeringen. Vaak zullen deze bezuinigingen juist de (vernieuwende) investeringen treffen, waarbij relatief veel van ICT gebruik wordt gemaakt.

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{51.115 - 20.213}{853.164 - 397.556} \times 100\% = 6,8\%.$$

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$2001: \frac{20.213 \times 10^6}{336.000} = \text{€ } 60.158$$

$$2005: \frac{22.473 \times 10^6}{280.000} = \text{€ } 80.261$$

$$\text{dus } \frac{80.261 - 60.158}{60.158} \times 100\% = 33,4\% \text{ groei}$$

22 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- ICT-bedrijven hebben tijdens de goede tijden weinig aandacht gehad voor inefficiënte inzet van arbeid in het productieproces, maar de recessie dwingt tot rationalisatie hiervan.
- De krimpende ICT-bedrijven zullen hun minst productieve werknemers ontslaan.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7

23 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Doordat een groter deel van de beroepsgeschikte bevolking zich beschikbaar stelt voor de arbeidsmarkt, wordt de arbeidsmarkt ruimer.

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Werknemers willen zorgtaken uitvoeren / vrijwilligerswerk doen en kiezen voor deeltijdwerk.

25 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om diepte-investeringen.

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Hogere lonen kunnen leiden tot substitutie van arbeid door kapitaal waardoor de arbeidsvraag (relatief) afneemt en de ruimte op de arbeidsmarkt toeneemt.

26 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bij (1) consumptie / bestedingen / effectieve vraag moet worden ingevuld, omdat als gevolg van de hogere lonen de consumptie / bestedingen / effectieve vraag stijgt, waardoor de arbeidsvraag groeit en de ruimte op de arbeidsmarkt afneemt.

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Bij A is er sprake van een positief verband doordat (relatief) hogere lonen door de (relatief) hogere loonkosten (per eenheid product) verplaatsing van de productie naar het buitenland aantrekkelijk maken 1
- Bij B is er sprake van een positief verband doordat verplaatsing van productie naar het buitenland leidt tot een lagere arbeidsvraag en daarmee tot een toename van de ruimte op de arbeidsmarkt 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
 Zend de gegevens uiterlijk op 25 juni naar Cito.